

plient menys lo pretendent castellá que invadí am sas forsas lo regne d'Aragó.

Catalunya nomena compromissaris á Pere Zagariga Archebisve de Tarragona, Guillem de Vallseca comentador de los *Usatjes* y

Bernad de Gualbes doctor arrib abdos drets.

Los parlaments aragonesos delegaren sa facultat en lo Justicia qui nomeá á Berenguer de Bardaji gran amich de Bent XIII Domingo Ram Bisbe de Osca y

Francisco d'Aranda conceller y gran amich tambe del Papa Benet XIII.

Los de Valencia digueren que passaban per lot ab tal que s'acceptessin per compromissaris á Bonifasi Ferrer Prior de Portacli

Giner Rabassa Doctor en Lleys ja molt vell y

Arnal Conques

Axó no obstant en Conques fou sostituhit per Fra Vicens Ferrer lo millor orador d'aquell temps que á Castella's conegué y fou amich d'en Ferrand d'Antequera; yen Rabarza que presentá l'excusa de que no estaba be de facultats mentals per en Prese Beltran.

Los qu'es creyan am dret á la Corona eran.

1.er Frederich conte de Luna fill illegitmi d'en Marti lo Jove y per lo tant net d'en Marti I.

2.^{on} Jaume d'Aragó Conte d'Urgell besnet per linea masculina d'un rey d'Aragó.

3.er Alfons Duch de Gandia també besnet per linea masculina d'un Rey d'Aragó.

4.^{rt} Lluís Duch de Calabria net per linea femenina d'un rey d'Aragó y

5.^{nt} Ferrand d'Antequera, net tambe per lina femenina d'un rey d'Arago.

Las lleys vigents allavoras tant á Arago com á Catalunya excluian de la successió á la Corona á las donas, per lo tant es de tot punt evident que ni en Ferrand d'Antequera, ni lo Duch de Calabria podían alegar millors drets ni sisquera iguals als de los altres pretendents. En quant al Conte de Luna que sens dupte deuria esser lo preferit per son avi si aquet hagues fet testament, devant de la lley no podía fer valer sa illegitimitat.

Quedaba donchs la desició solzament de qui millor dret tenia entre lo Duch de Gandia y lo Conte d'Urgell.

Mes estant já lo plet per sentencia l'orador Fra Vicens Ferrer prengué la paraula y cambiant ab sa fogosilat lo mado d'esser d'aquell tribunal de dret reunit á Casperra dar la Corona á qui millor l'ostentes, s'otorgá á qui lo Dominich cregué de millors, condicions personals, ab lo vot favorables de son jermá Bonifaci Ferrer lo bisbe d'Osca en Gualbes en Bardaji y l'Aranda, consumantse axis la iniquitat de que la fins allavoras gloriosa Corona d'Aragó fos cenyida per un Castellá de toten tot desconexedor de nostres costums y de nostres lleys.

No estaba prou segur fra Vicens Ferrer de que no sortissin protestas de que aquell tribunal hagues fallat *ex equo ex bono* y no *ex lex* com se li havia manat y per contrarestar los vots en contra d'el archebisve de Tarragona y d'en Vallseca, en la misa qu'es celebrá despres de recaiguda ja la sentencia pronunciá un sermó á fi d'atreures á l'auditori á favor del favorescunt en Ferrand d'Antequera que premia' á Vicens Ferrer fentlo lo seu confesor, á n'en Gualbes primer ministre, com diriam ara, y regalant quaranta mil florins á n'en Bardaji.

Ja Castella habia donat lo primer pas per ferse seva tota España y encar que car vá costá á n'en Ferrand no sortiren d'alla las misas, si no dels pobles qu'tingueren la desgracia de sufrir la seva dominació; que dominació pot dirse ya desde llavors, recordant que si ve va jurar tres vegadas *nada menos* cumplir y guardar los furs de Catalunya, *al primer tapon zurrapa*; porque las Cortes de Montlanch (1414) no volgueren passar pel caprix del Castellá, que volia desconexer los furs jurats, (fieuvos del juraments dels reys' Castellans) se permeté dir paraulas que cap cronista ha volgut recordar y es tancaren las Cortes y lo reys' en ana cap á Valencia.

Poch temps, molt poch, avants de morir los seus servidors promohuen un moti á Barcelona pera neganse á pagar lo vectignal de la carn y abandoná tambe la Cintat per aturarse á morir crech á Vilafranca, no sens avans haber establert un nou modo de succehir á la corona desconegut per complert á Arago y Cataluña.

D'aquí arrancan já los nostres mals.

Cronologia del Centre Catalá de Manila

Corria l'any 1894 quant per primera vegasla varem esser citats á reunió á casa en Francisco Puig y Llagostera pera veurer siera posible la formació de una associació de catalans residents a Filipinas; no foren pochos los concurrents, y tots ells demostraren verdaeder entusiasme per acullir l'idea; algun d'ells, que s'honra ab l'amistad del allavors governador general d'aquest archipiélago lo Sr. Excm. Marques de Peñaplata li habia manifestat l'intenció dels catalans aquí residents tenint la dicha de que lo Sr. General Blanco li contestes que no li semblava mal la creació de dita societat.

Mes los reunits á ca'n Puig y Llagostera cregueren que per recabar lo permis de la Superioritat pera constituir l'associació, era precis que se li demanes per persocia de relativa importancia á qual fi comissionaren á lo Sr. Rufasta de Requesens, qui en lloch de demanarho directament á la primera autoritat va crunrer qu'era millor ferli demanar per lo qu'allavors era governador civil, lo qual contesta; que havent parlat del assumpto ab lo general Blanco, aquest habia contestat ab abssolut que no ho consentia. Dispensins lo Sr. Dominguez Alfonso; nosaltres creyem que no dan importancia á la petició que li feu en Rufasta de Requesens s'olvidaria de fer la consulta ó petissió y que per que no l'amohinessin mas va'dar la contestasió qu'hem transcrit; y tenim aquesta creencia perque coneixem lo molt que sap apseciar lo general Blanco á n'els catalan casi, casi paisans sens y lo molt content y agrahit que va'quedar á la comissió que d'els mateixos lo va anar á saludar dos días despres de la seva arribada á Manila.

Fracasá dunchs per allavoras lá constitució del Centre Catalá.

Per sort ó per desgracia, qu'axó encare s'ha d'esbriná, deixaren de pertanye á Castella las illes Filipinas y al arripar nosaltres á Manila despres de tres anys d'ausencia nos trobem altre vegada plantejada y en vias de realisacio l'idea d'en Puig y Llagosten.

Illibres de las trabas qu'imposaba sempre á l'as iniciativas del trevall la *burocracia* castellana, encar que lo part fou molt laborius, no ha arripar á ser *el parto de las montes* sino que lo dinmenje dia 25 de Setembre de l'any passat ó sigá 1898 en la casa d'en Puig y Llagostera, se constituir lo Centre per cent vint y tants catalans qu'alli acudiren, convocats per aquell senyor com resulta de la llista y acta de constitució original que mes endevant publicarem pera que siga de tots ben coneguda.

Despres d'aquesta junta en la que founomehada una ponencia per la redaccio dels Estatuts provisionals, y d'esser aprobats aquets en varias sessions tingudas en sucesins dinmenjes se nomená una comissio comporta de tres socis que tingues á son carrech los trevalls nescesaaris á fi de que ab brevetat pogues constituirse lo Centre ab local ja adequat.

Lo dia 2 d'abril prap passat se reuni já definitivament lo Centre Catalá de Manila ab local propi y un entusiasme tal per part dels socis reunits en aquell dia qu'en pochos moments se feren donatius, pera pogner instatar l'associació, per import de 1,500 duros, y nombranse una Junta directiva á la qu'es va revesti de facultats omnimodas per acabar de consolidar lo pensament.